

Eurokrisen : den grekiska tragedin 2010-2015. Tre stödpaket för euron och bankerna med villkor som inskränker självbestämmanderätten och demokratin och skapar misär.

1. Eurokrisen exploderar 2010

Eurokrisen exploderade i maj 2010. Euron rasade. ”Europa befinner sig i den värsta situationen sedan andra världskriget, och till och med sedan första världskriget, säger Trichet till den tyska tidskriften Der Spiegel.”

Chefen för Europeiska Centralbanken ECB, Jean-Claude Trichet ”låter föstå att det är Europas regeringar som bär skulden till valutans (eurons) ras, snarare än valutamarknaden”. DN 17/5 -10

På morgontimmarna måndagen den 10 maj antog finansministerrådet en plan till skydd för euron på 750 miljarder euro som kan stödja euroländer i knipa. ”Av pengarna kommer 60 miljarder euro från en lånefacilitet som hittills bara använts för EU-länder utanför euron. Nu fylls den på och öppnas även för euroländer. EU-kommissionen får fram pengarna genom att låna till förmånliga villkor med outnyttjade resurser i EU-budgeten som säkerhet och sedan låna vidare.

Ytterligare 440 miljarder euro är lånegarantier från medlemsländer. Endast euroländer deltar och kan utnyttja pengarna. Så blev det eftersom Storbritannien, det tyngsta EU-landet utanför euron, vägrade bidra till en räddningsplan för euron. Det innebär att inte heller Sverige deltar i den delen.

De sista 220 /250/ miljarderna kommer från IMF, Internationella Valutafonden.” DN 11/5 -10

Grekland hade tidigare fått ett ”stödpaket” på 110 miljarder euro, varav 80 miljarder från euroländerna och 30 miljarder euro från IMF, men det räckte inte för att få ned obligationsräntorna på kapitalmarknaden vid ländernas finansiering av sina skenande statsskulder med nya lån.

Ett deltagande i Ekonomiska och monetära unionen EMU och euron är alltså inte gratis.

De så kallade nödlånen stod i direkt strid med EU:s fördrag. Tanken där var att frånvaron av ett sådant stöd och faran för statsbankrutt skulle avhålla länderna från ekonomiska äventyrligheter.

Tysklands förbundskansler Angela Merkel hävdade från början att IMF och inte euroländerna skulle stödja det krisdrabbade Grekland, därför att ett direktstöd står i strid med fördraget. ”Merkel har envist hävdad att ett direkt stöd till Grekland står i strid med fördraget bakom valutaunionen.” DN 25/3 -10

Sedan gjorde Merkel en helomvändning, accepterade fördragsbrotten och blev med Tysklands finansiella styrka arkitekten bakom direktstödet, i massmedia kallade nödlån, och den nya lånefonden EFSF, som skattebetalarna i euroländerna fick bidra till, kallades för ”räddningsfonden”. Det hör till saken att tyska och franska banker hade då stora innehav av grekiska statsobligationer och skulle vid en grekisk statsbankrutt gjort stora förluster. ECB:s stödköp av statsobligationer via bank är i sak också ett fördragsbrott. Måndagen den 10 maj , ” kl 03.15 meddelade den Europeiska centralbanken (ECB) att man är redo att stödköpa statsobligationer. ” SvD 11/5 -10

Rättsupplösningen i EU på det ekonomiska området hade tagit fart på allvar redan 2003 då stormakterna Tyskland och Frankrike, som brutit mot stabilitets- och tillväxtpaktens krav på att underskottet i de offentliga finanserna inte får överstiga 3 procent av BNP, använde sitt inflytande i ministerrådet till att sätta regelverket ur spel för egen del. De skulle egentligen ha drabbats av sanktioner och böter på upptill en halv procent av BNP. Det är inte konstigt, att det blev svårt att upprätthålla budgetdisciplinen, när stormakterna kan komma undan böter.

När Harold James, professor i historia vid Princetonuniversitet, i en kolumn den 10 augusti 2015 i Dagens Nyheter påstår, att "Ledmotivet i de tyska politikernas diskussion om euroområdet är den stora vikt de fäster vid att regler åtlids.", saknar han kontakt med den aktuella verkligheten som visats ovan. Att bara andra ska följa regler är en dålig stormaktslogik.

2. Två stödpaket för att rädda euron inte grekerna

Det första grekiska "stödpaketet" på 110 miljarder euro räckte inte utan ett andra på 130 miljarder euro tillkom. "Stödpaketet" var försedda med villkor om kraftfulla budgetnedskärningar, åtstramningar, sänkta löner och pensioner samt privatiseringar mitt i den djupa lågkonjunkturen. Den 31 oktober 2011 utlyste premiärminister Giorgos Papandreou en folkomröstning om det EU-sparpaketet inför parlamentet. "Papandreou motiverade sitt överraskande beslut sent på måndagen med att den grekiska befolkningen måste avgöra landets öde". SvD 2/11 -11

Därefter kallade Frankrikes president Nicolas Sarkozy och Tysklands förbundskansler Angela Merkel premiärminister Giorgos Papandreou till möte i Canne på kvällen den 2 november. DN 3/11 -11 Vid mötet utsattes Papandreou för hårt tryck. "Merkel fastslog att det centrala var att stabilisera euron, inte att rädda grekerna. Innan Grekland accepterat paketet skulle Aten inte få en cent till i nödlån." DN 4/11 -11 "Vid en presskonferens på torsdagskvällen konstaterade sedan Nicolas Sarkozy med tillfredsställelse att frågan om en grekisk folkomröstning just hade blivit avförd. Han förklarade detta med att budskapet från honom och Angela Merkel, vars syfte var att försvara euron, hade gett avsedd effekt." DN 4/11 -11 Grekland var satt under förmyndare.

Några slutsatser kan dras. Stormakten Tyskland har med sin ekonomiska styrka intagit en dominerande ställning i EU sekunderad av Frankrike sedan eurokrisens början. Ett uttryck är också de nya förmöten som Tyskland och Frankrike har inför möten med Europeiska rådet (EU:s stats- och regeringschefer) och som EU:s fördrag inte förutsätter. EU:s fördrag ställs åt sidan.

Den andra slutsatsen som kan dras är att "stödpaketet" är inte till för grekernas skull utan för eurons. Därför är det oegentligt att tala om "stödlån till Grekland" eller "stödpaket till Grekland" när det i själva verket är fråga om eurons stabilisering och i huvudsak lånefinansiering och kapitaltillskott till banker i finansiell instabilitet i eurozonen. Befolkningarna i eurokrisländerna får tillsammans med skattebetalarna i övriga euroländer stå för notan för en valutaunion som av ekonomiska skäl inte borde ha kommit tillstånd. Valutaunionen är ett led i en djupare politisk integration, bygget av en europeisk supermakt som inte är gratis.

Resultatet av villkoren för grekerna blev ett stålbad. "Med en arbetslöshet på 27 procent, stigande fattigdom, en sjukvård som brakat ihop och nästan en tredjedel av landets bruttonationalprodukt utplånad sedan krisen började är grekerna inte ute efter visioner som kokas ner till mager dagspolitik.

Vad de flesta vill ha är en ny kurs och ett nytt Grekland." SvD 26/1 -15

Programmet omfattade alltså totalt 240 miljarder euro förenade med hårda villkor. Det skulle löpa

ut den 28 februari 2015. En utbetalning på 7,2 miljarder euro återstod om Grekland uppfyllde villkoren. Dessförinnan ägde det grekiska parlamentsvalet rum.

3. Syriza vinner det grekiska parlamentsvalet den 25 januari och folkomröstningen den 5 juli 2015 : löften, diktat och svek

3.1 Syrizas valseger med bibehållen euro och utan alternativ

Syriza, till vänster på den politiska skalan, vann parlamentsvalet den 25 januari 2015 och fick 149 mandat av de 300 platserna och bildade regering med det borgerliga partiet Oberoende greker, som fick 13 mandat. Syrizas ledare Alexis Tsipras blev premiärminister.

Han lovade i sitt segertal på valkvällen : ”Grekland lämnar nu den katastrofala åtstrammingspolitiken bakom sig.” Syrizas vallöften handlade om att minimilönen skulle höjas från 580 till 751 euro, minst 9500 avskedade statstjänstemän skulle återanställas, fastighetsskatten ersättas med skatt på miljonärers fastigheter, inkomstskatten sänkas och om ett nytt avtal med EU och IMF till sommaren om lånevillkor, åtstrammingskrav och landets gigantiska statskund. SvD 26/1 -15

Men Syriza ifrågasatte varken euron eller EU-medlemskapet under valkampanjen eller efter. ”Vill Grekland lämna eurozonen ?

-Absolut inte, lydde det korta svaret från Greklands finansminister Yanis Varoufrakis på väg in till euroländernas finansministermöte i går kväll.” SvD 12/2 -15

Men hur ska en ny kurs och ett nytt Grekland kunna skapas i ett läge då det är helt orealistiskt att villkoren för det andra stödpaketet för euron i Grekland skulle kunna ändras i väsentlig mening i slutskedet. Något stöd för en sådan förändring finns inte hos euroländernas finansministrar, allra minst gäller det de övriga eurokrisländernas företrädare. Och vilken vilja finns hos Europeiska Centralbanken, som samlat på sig massor av riskfyllda grekiska statsobligationer från banker och andra privata långgivare, att skriva ned de grekiska statspappren och därmed redovisa enorma kapitalförluster och behov av nytt eget kapital ? Och vilken förhandlingsposition har Grekland, som stod inför återbetalning av sammanlagt 22 miljarder euro, som enbart i år ska betalas till de internationella långgivarna ; ett Grekland som inte har pengarna, inte kan finansiera sig på kapitalmarknaden och närmar sig betalningsinställelse. Och vad det gäller uttryckte Tyskland tidigare: ”Merkel fastslog att det centrala var att stabilisera euron, inte att rädda grekerna.”

Alternativet var att ställa in betalningarna, lämna euron och återinföra en egen rörlig valuta, drachman som skulle falla kraftigt i värde och i motsvarande mån stärka konkurrenskraften, förbilliga exporten och turismen för utlandet. Kapital- och valutarestriktioner skulle behöva införas. Grekland skulle återfå egna penningpolitiska och valutapolitiska verktyg. Den grekiska centralbanken skulle komma under grekisk suveränitet och bankerna som haft en riskfylld utlåning skulle kunna tas kontroll över. Den EU-kritiska, konservativa regeringen som tillträdde på Island har, som tidigare visats på hemsidan, i en mycket besvärlig finansiell situation men efter att valutan fallit till halva sitt värde vänt utvecklingen, fått fart på tillväxten och sysselsättningen. Av det isländska exemplet finns mycket att lära.

3.2 Förhandlingarna om återstående 7,2 miljarder euro bryter samman

Men Syriza hade intagit en opportunistisk ståndpunkt. Euron och den i EU centraliserade

penningpolitiken skulle bibehållas samtidigt som Syriza ställde ut förhoppningar och löften till grekerna som var oförenliga med de ställda lånevillkoren. Att grekerna i parlamentsvalet sade nej till fortsatt åtstramningspolitik och krävde skuldnedskrivningar hade ingen betydelse i de fortsatta förhandlingarna om villkoren för utbetalningen av de 7,2 miljarderna euro som återstod ur det andra lånepaketet. För EU handlar det inte om demokrati för grekerna över huvudtaget. Det hade ju den tidigare premiärministern Giorgos Papandreou redan fått erfara. Programmet omfattande totalt 240 miljarder euro som löpte ut den 28 februari 2015 och förlängdes fyra månader utan ändringar i villkoren efter resultatlösa förhandlingar, som skulle fortsätta. Det var ett första nederlag för Alexis Tsipras strategi. Och grekiska betalningar av räntor på statsskulderna och återbetalningar av förfallna lån ryckte allt närmare för ett Grekland med en sinande kassa. Den grekiska premiärministern hade fått ge upp sin ståndpunkt från den 8 februari : ”- Grekland säger nej till förlängt räddningsprogram, sade premiärminister Alexis Tsipras i söndags.

Frågan är dock hur den grekiska staten ska klara betalningarna.

- Utan ett räddningsprogram vet jag inte hur finansmarknaderna kommer att reagera, men han kanske vet bättre, sade Tysklands finansminister Wolfgang Schäuble i en syrlig kommentar till Tsipras tal.” DN 11/2 -15

Så länge Syriza inte var beredd att lämna valutaunionen EMU och euron, ställa in betalningarna och återinföra drachman hade man ingen egentlig förhandlingsposition, som dessutom eroderade varje dag med kapitalflykten från Grekland sedan december. Långivarna kunde avvakta och ställa villkoren för fortsatta lån tills statsbankrutt stod för dörren för Grekland. Men ännu återstod en tid fram till sommaren tills läget skulle bli akut och långivarna med framgång lägga fram sitt nya åtstramningspaket efter långa, resultatlösa förhandlingar.

Lördagen den 27 juni bröt förhandlingarna mellan eurogruppen och den grekiska regeringen samman om villkoren i slutbudet från EU och IMF för utbetalningen av de resterande 7,2 miljarder euro i det gamla låneprogrammet. På fredagskvällen utlyste den grekiska regeringen en folkomröstning till den 5 juli om långivarnas slutbud och meddelade att de tänker plädera för ett nej. Eurogruppens ordförande Jeroen Dijsselbloem kommenterade. ”- Beslutet att utlysa en folkomröstning var en mycket negativ överraskning för mig och ett sorgligt besked för Grekland, sade Dijsselbloem.

Det innebär också att det nuvarande räddningsprogrammet avslutas på tisdag och att de pengar som återstår fryser inne.” DN 28/6 -15 Villkoren för utbetalningen innebar nya åtstramningsåtgärder och privatiseringar på tvärs mot det som Syriza hade gått till val på.

3.3 Folkomröstningen den 5 juli. Greklands statskassa sinad.

Redan nästa dag söndagen den 28 juni blandade sig Europeiska centralbanken i förutsättningarna för folkomröstningen genom att dra in sitt likviditetsstöd till de grekiska bankerna, som fick stänga med kaos och oro som följd. 60 euro per dag fick högst tas ut från bankomaterna. ”**Europeiska centralbanken** beslutade igår om att avbryta stödprogrammet till landet. Den grekiska regeringen överväger att hålla bankerna stängda i morgon, måndag.” SvD 29/6 -15

EU lade sig också direkt i folkomröstningen. EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker ställde sig på Ja-sidan. ”- Detta är sanningens minut. Jag ber det grekiska folket att rösta ja i folkomröstningen på söndag. Begå inte självmord av rädsla för döden, inledde Jean-Claude Juncker ett känsloladdat framträdande.” DN 30/6 -15

Tisdagen den 30 juni kunde inte Grekland i tid betala ut 1,6 miljarder euro till IMF.

På onsdagen publicerade tidningen Financial Times ett brev från premiärminister Tsipras till ordföranden för EU-kommissionen och cheferna för IMF och ECB där ”**Tsipras förklarade** att Grekland nu 'accepterar' EU:s och IMF:s sista bud med några undantag. Aten har invändningar på punkter som gäller moms, pensioner, försvar, skatter och arbetsmarknaden, men det är inga omfattande motkrav.” DN 2/7 -15 Premiärministern backade, samtidigt som han i ett TV-tal till nationen manade ”det grekiska folket att rösta nej på söndag.

- Långivarnas bud var oacceptabelt. Ett nej sätter press på långivarna, förklarade Tsipras.” DN 2/7 -15

Hållningslösheten hade blivit ännu tydligare.

”Han förnekade också att regeringen har en hemlig plan som går ut på att Grekland ska lämna euron.

- Det är en lögn att ett nej innebär euroutråde, hävdade Tsipras.” DN 2/7 -15

” - Det är en skam att våra banker är stängda. ” SvD 2/7 -15

Den grekiska premiärministern förlorade i trovärdighet och blottade sin svaga, närmast obefintliga förhandlingsposition, med räntor som ska betalas, lån som förfaller, tom statskassa och utan reguljär tillgång till finansmarknaden.

Nej-sidan vann klart folkomröstningen med 61,3 procent av rösterna. DN 7/7 -15 Merkel, Hollande och Juncker förklarade retoriskt att de respekterade resultatet i folkomröstningen. Dagen efter, måndagen den 6 juli, träffades EU-ledningen Tysklands Angela Merkel och Frankrikes Francois Hollande för att dra upp de fortsatta riktlinjerna.

På tisdagen hölls ett eurotoppmöte föregånget av ett möte med eurogruppens finansministrar. Premiärminister Alexis Tsipras och hans nya finansminister Euclidis Tsakalotos kom tomhämta till mötena. Yanis Varoufakis hade avgått redan på måndagen. I centrum stod diskussionen om skuldavskrivningar. ”Från tyskt håll uttalade sig finansministern Wolfgang Schäuble ännu en gång mot avskrivningar. Han påminde om att Maastrichtfördraget som ligger till grund för valutasamarbetet sätter stopp för det. Varje euroland måste stå för sina egna skulder.” DN 8/7 -15 På onsdagen framträdde Alexis Tsipras inför EU-parlamentet och framhöll ”att den grekiska statsskulden inte är hållbar och att Grekland behöver hjälp.” SvD 9/7 -15

”Internationella valutafondens chef Christine Lagarde upprepade också att Grekland dels behöver reformer, dels någon form av skuldlättnad. Men Tysklands förbundskansler Angela Merkel förklarade återigen att en 'klassisk skuldnedskrivning inte kommer på fråga.'” Senast vid midnatt mellan torsdag och fredag skulle Grekland överlämna en detaljerad ”reformplan” till EU-sidan. DN 10/7 -15 Det var ord och inga visor.

3.4 Hård press på Grekland, Tsipras gör helomvändning och EU dikterar villkoren för bryggån och ett tredje ”stödpaket”

Sent på kvällen torsdagen den 9 juli kom förslaget från Grekland till EU, IMF och ECB, den så

kallade trojkan. Det ”ser vid en första anblick ut att vara nästintill identiskt med det bud som trojkan föreslog grekerna för drygt en vecka sedan, och som Tsipras då avfärdade och valde att lägga i händerna på det grekiska folket i en folkomröstning.

Förslaget inkluderar exempelvis momshöjningar i flera handelssektorer, omvandlingar av det grekiska pensionssystemet, högre skatter för landets viktiga sjöfartsnäring och nedskärningar i försvarsbudgeten – alla krav som trojkan krävt men inte kunnat övertyga grekerna att gå med på.

Mången observatör ställer sig därför frågan: vad var poängen med folkomröstningen. Men det gäller att titta närmare på förslagstexten.” SvD 11/7 -15

Grekland ber inte längre om de resterande 7,2 miljarder euro från det gamla låneprogrammet utan om 53,5 miljarder euro i ett nytt treårspaket, ” pengar som till stora delar direkt skulle gå till att stötta upp de blödande bankerna och betala tillbaka gamla lån i klump, så att inte räntorna på dessa lån för evigt ligger och tickar och äter upp all återhämtning.

Premiärministern ber också om en omstrukturering av Greklands skyhöga skuld.” SvD 11/7 -15

Tidigt på lördagen den 11 juli sade en stor majoritet i det grekiska parlamentet ja till den nya ”reformplanen”, vilket välkomnades i Bryssel. DN 12/7 -15

Senare på lördagen träffades de 19 euroländernas finansministrar i Bryssel. Budskapet från dem var: ”För lite , för oprecist och vi litar ändå inte på att ni gör det. ... Men åtstramnings- och reformförslagen på listan är inte tillräckliga och listan är inte heller tillräckligt detaljerad. Framför allt så är tilliten till att grekerna verkligen håller vad de lovar och inför nya nedskärningar låg.” SvD 12/7 -15 Därefter håller EU i taktipinnen. På söndagen fortsätter tvådagarsmötet med eurogruppens finansministrar. ”Finansministrarna för alla euroländer utom Grekland träffades först, och släppte på söndagen ett kort men kärnfullt dokument med villkor som Grekland måste inte bara uppfylla för att få nya krislån – de måste uppfylla dem fort.

Redan i nästa vecka ska reformerna ha antagits i det grekiska parlamentet och börja träda i kraft, menade finansministrarna . Bland kraven finns fler privatiseringar av statliga egendomar, arbetsmarknadsreformer, pensionsreformer och moms- och skattehöjningar.” SvD 13/7 -15

Nu var det inte längre fråga om förhandlingar utan om diktat. Grekland var satt under förmyndare. Med euron och valutaunionen EMU förloras friheten och demokratin.

Vad som hände i Bryssel redogjordes utförligt för i Svenska Dagbladet : ”Efter 17 timmars tröskande i en mötessal i Bryssel så enades euroländernas stats- regeringschefer alltså på måndagsmorgonen om villkoren för nya krislån till Grekland, eller rättare sagt : vad den grekiska rgeringen måste uppfylla innan nya samtal om krislån kan komma på fråga.” SvD 14/7 -15

Eurogruppens experter hade räknat ut att det behövdes 86 miljarder i stället för 53,5 miljarder euro för treårsperioden och det är den siffran som är med i texten som premiärminister Alexis Tsipras godkände, trots grekernas nej till fler åtstramningspaket i folkomröstningen någon vecka tidigare.

3.5 Långivarnas villkor inskränker Greklands självbestämmanderätt och demokrati

Den tidigare trojkan EU, IMF och ECB ska vara på plats i Aten och kallas nu institutionerna. ”Vidare så måste Grekland informera institutionerna om all ny lagstiftning på en relevanta

områden', och få godkänt, innan lagförslagen kan presenteras för det grekiska parlamentet och folket.

...

De kräver också inskränkningar i rätten till stridsåtgärder på arbetsmarknaden och inom kollektivavtalsförhandlingar, och att Tsipras regering 'lagar eller kompenserar för' regler han infört under våren och som inte fallit euroländerna på läppen.

Han kunde till exempel återigen behöva sparka närmare 4000 offentliganställda, som städerskor och skolvakter, som han i sin valkampanj lovade att ge tillbaka sina jobb.

Den berömde ekonomen Joseph Stiglitz kallade texten för ett slag mot demokratin och en statskupp, som tog ifrån en folkvald regering allt självbestämmande.” SvD 14/7 -15

Långivarnas hårda attityd gentemot Grekland och detaljstyrning har väckt ilska. Många , från privatpersoner på sociala medier till Nobelpristagaren Paul Krugman kallar det för en statskupp, där det grekiska självstyret har kringgåts.” DN 15/7 -15

Premiärminister Alexis Tsipras som skrev på ”avtalet” på tvärs mot folkviljan förlorade sin trovärdighet. Den 15 juli röstade en stor majoritet, bestående av oppositionen, nydemokrati och huvuddelen av Syriza mfl, för ”avtalet” med långivarna. 38 ledamöter från Syriza röstade nej, bland dem två ministrar, före finansministern Yanis Varoufakis och talmannen Zoe Constantopoulou. DN 17/7 -15

Premiärminister Tsipras möblerade om i sin regering. Syftet var att rensa ut de som röstat nej. SvD 18/7 -15 Splittringen av Syriza blev sedan en följd av Tsipras helomvändning från nej till ja. Berörda parlament i euroländerna sade också ja till ”avtalet”.

De grekiska bankerna stängdes den 29 juni efter beskedet om folkomröstningen den 5 juli , regeringens förespråkan av ett nej och Europeiska centralbankens strypning av likviditeten som en reaktion. Det var en form av utpressning som ECB utövade mot eurokrisländerns regeringar som inte hade rättat in sig i ledet för att låta skattebetalarna bära hela bördan och hålla banksektorn skadeslös. Som analytikern i Svenska Dagbladet Per Lindvall skrev den 7 juli: ”I Irlands fall var detta helt uppenbart. Och i det senaste fallet med Grekland så var ECB:s indragna likviditet till de grekiska bankerna lika mycket en bestraffning av den grekiska regeringen som en ekonomisk nödvändighet.” SvD 7/7 -15 Kapitalkontroller infördes för att undvika total kollaps. Kunderna fick först ta ut max 60 euro per dag från bankomaterna och sedan en klumpsumma på max 420 euro varje vecka.

Innan villkoren för det tredje låneprogrammet om 86 miljarder euro hade utformats och fastlagits, undveks betalningsinställelse för Grekland genom ett så kallat bryggglån på 7.2 miljarder euro från EU:s olagliga krisfond EFSM. ”Korttidslånet på 7,2 miljarder euro från EU:s krisfond EFSM försvann nästan direkt.” SvD 21/7 -15 ”De 6,8 miljarderna har gått till att betala tillbaka skulder till Europeiska centralbanken och Internationella valutafonden IMF.” DN 21/7 -15 Det lånet krävde godkännande av EU:s länder. ”En majoritet i den svenska riksdagens EU-nämnd ställde sig på fredagen / 17 juli / bakom regeringens linje att delta i ett akutnödlån till Grekland. Men det ska inte kosta svenska skattebetalare någonting lovade finansminister Magdalena Andersson (S).

Lånet är till för att fylla på grekiska bankomater med eurosedlar, förklarade EU-nämndens ordförande Carl Schlyter (MP).

– De behöver pengarna på måndag.” DN 18/7 -15

Brygglånet var alltså i själva verket till för att betala grekiska förfallna statsobligationslån till ECB och ett tidigare förfallet lån till IMF.

Den grekiska regeringen hade alltså inte haft någon plan B om att ställa in betalningarna, låta långivarna få realisera riskerna med de riskpremier de erhållit på de grekiska statsobligationerna, lämna euron och återinföra en flytande drachman som skulle kraftigt falla i värde och återställa konkurrenskraften samt återerövra de förlorade ekonomiska verktygen. Syriza hade i valrörelsen till parlamentsvalet och folkomröstningen i stället hårdnackat hållit fast vid euron, vilket var opportunt.

Dagens Nyheter återgav den 15 juli Harry Lamberts långa intervju, som tidigare publicerats i den brittiska tidningen New Statesman, med den förre grekiska finansministern Yanis Varoufakis, som avgick dagen efter den grekiska folkomröstningen. Varoufakis gav där sin syn på årets händelser. Av intervjun framgår den tyska dominansen i EU och dess orubblighet. ”Och kontrolleras denna grupp / eurogruppen / av tyska hållningar? - Åh, helt och fullt. Inte hållningar – av Tysklands finansminister. Det hela är som en mycket samstämd orkester och han är dirigenten. Allt händer i samklang. Det händer att orkestern tappar samklang, men han samlar dem och rättar in dem i ledet.” Och om demokratiska vals betydelse: ”- Men Schäuble var konsekvent alltigenom (tyske finansministern Wolfgang Schäuble, reds anm) Hans åsikt var: 'Jag diskuterar inte programmet – detta accepterades av den förra regeringen och vi kan aldrig någonsin tillåta att ett val ändrar något. För vi har val hela tiden, det finns 19 av oss, och om något skulle ändras varje gång det var val, skulle fördragen mellan oss inte betyda något.’”

När kassakistan var tom och konkursen förestående var den grekiska regeringen helt i händerna på EU som i stort dikterade villkoren. Att tala om förhandlingar är missvisande.

3.6 Det tredje ”stödpaketet för lånebetalning, kapitalisering av banker, skattehöjningar och åtstramningar

På fredagsmorgonen den 14 augusti röstade det grekiska parlamentet för det tredje låneprogrammet på 86 miljarder euro med 222 röster. 64 röstade nej, 11 lade ner sin röst och 3 var frånvarande. Av Syrizas 149 ledamöter röstade 43 emot, bland dem förre finansministern Yanis Varoufakis. SvD 15/8 -15 På fredagskvällen accepterade eurozonens finansministrar ett tredje ”stödpaket”. ”Enligt uppgifter på kvällen till Reuters från Belgiens finansminister Johan van Overtveldt hade finansministrarna kompletterat med 'några ytterligare åtgärder', men han gick inte in på några detaljer.” DN 15/8 -15

Vad det hela handlar om är främst att de nya lånen ska betala gamla lån och räntor till ECB och euroländerna och att de grekiska bankerna ska tillföras nytt kapital. Notan får de grekiska skattebetalarna, gamla och sjuka stå för genom skattehöjningar och ytterligare åtstramningar.

”**Augustis utbetalning** på 23 miljarder euro kommer att förse de grekiska bankerna med kontanter och se till att landet klarar av sina närmaste lånebetalningar. ... Den ruinerade banksektorn kommer också att få sitt. Totalt ska 25 miljarder euro gå till en återkapitalisering av bankerna, av vilka 10 miljarder betalas ut denna månad.” SvD 18/8 -15 Privatisering av statliga tillgångar, t ex flygplatser och hamnar, ska gå till privatiseringsfonden placerad som ett bolag i Luxemburg och som beräknas, orealistiskt, ge 50 miljarder euro, varav hälften ska gå till Greklands banker.

Den större delen av de 86 miljarderna euro i ”stödpaketet” kommer att under de tre åren gå till att betala räntor och till gamla lån, som förfaller, till ECB och euroländerna.

Villkoren innebär, att åtstramningspolitiken intensifieras. ”Pensionsutbetalningarna kommer att frysas på samma nivå i sex år, fram till 2021. Dessutom måste Grekland betala ut den grundläggande pensionen endast till de som har nått 67 års ålder, landets officiella pensionsålder.” Socialbidragssystemet ska spara uppåt 9 miljarder euro per år, eller en halv procent av BNP i ett land med rekordhög fattigdom. Momssatser höjs också. Marknader avregleras. SvD 18/8 -15

Något som är oundgängligt under alla omständigheter är ett nytt, effektivt skatteuppbördssystem med kännbara rättsliga påföljder för skattefusk. Den grekiska regeringen var tidigt under året beredd att göra upp om en reform av skattesystemet och lägga fram den för parlamentet under de resultatlösa förhandlingarna med långivarna om att lätta på centralbankens restriktioner på bankerna, men långivarna förhalade, vilket förre finansministern Yanis Varoufakis berättade om i den brittiska tidningen New Statesman som Dagens Nyheter ju återgav den 15 juli. Varoufakis fortsatte . ”Och så några månader senare läckte de förstas till medierna att vi inte hade reformerat landet och att vi slösade tid ! Och så ... (småkrattar) fick de oss i fällan , i en viktig bemärkelse.

- Så när vår likviditet nästan fullständigt utplånats hos IMF, och vi hade gått i konkurs, eller halvkonkurs, kom de med sina förslag, som var helt omöjliga ... fullständigt oandvändbara och farliga. ... ”

4. De ekonomiska och sociala följderna av de första ”stödpaketet” samt det tredje paketet

Greklands statsskuld har ökat från 105 procent av BNP före krisen, SvD 9/2 -15, till 180 procent idag. ”Landets skuldbörda har svällt till 180 procent och kommer att fortsätta upp till 200 procent, enligt IMF:s ekonomer. TT ” SvD 15/8 -15 Enligt EU:s tidigare beräkningar skulle statsskulden egentligen med de första ”stödpaketet” om 240 miljarder euro ”sjunka till 112 procent av BNP senast 2020 väntas nu i stället ligga på 175 procent.” SvD 20/8 -15

Genom avsaknaden av en egen rörlig valuta som kan falla i värde och omedelbart återställa Greklands konkurrenskraft och i motsvarande mån förbilliga exporten och turismen för utlandet sker kostnadsanpassningen genom så kallade interna devalveringar, d v s avskedanden och lönesänkningar samt åtstramningar, nedskärningar av välfärden. Tusentals företag har fått inskränka eller lägga ned genom den sviktande efterfrågan som följt.

Hur åtstramningarna har slagit, har beskrivits av Svenska Dagbladet. ”Grekland har gått igenom ett stålbad. Mer än en fjärdedel av ekonomin har utplånats, arbetslösheten ligger på 26 procent, flera miljoner har förlorat sin sjukförsäkring och nästan en tredjedel av befolkningen lever under eller vid den relativa fattigdomsgränsen på omräknat drygt 6000 kronor. Lönerna har sjunkit med i snitt 30 procent.” SvD 5/7 -15

Hade den grekiska regeringen ställt in betalningarna, återinfört nationell suveränitet, tagit kontroll över den grekiska centralbanken och penningpolitiken samt återinfört en egen rörlig valuta, drachman, då hade skuldnedskrivningar automatiskt kommit upp på dagordningen, men det alternativet omfattade inte Syriza.

Den grekiska regeringen försökte i stället förgäves, som framgått tidigare, i förhandlingarna med långivarna få tillstånd skuldnedskrivningar. Men EU hade socialiserat skulderna och överlätit riskerna med grekiska statsobligationer från bankerna, framför allt tyska och franska banker, till huvudsakligen skattebetalarna i euroländerna som fått notan . ” ... större delen av Greklands skulder har flyttats till statliga balansräkningar. När skuldskrisen bröt ut hade de privata bankerna i

EU fordringar på Grekland motsvande 260 miljarder euro. I dag är det mindre än 30 miljarder.” SvD 21/5 -15 Bankerna hann inkassera de högre riskpremierna, räntorna på de riskfyllda grekiska statsobligationerna. Genom noll i riskvikt i eurozonen för t ex grekiska statspapper hade den fatala kreditexpansionen underlättats. ECB trädde dessutom , sedan krisen blivit akut 2010, in som förste ”räddare” av euron i strid med regelverket och köpte statsobligationer när marknaden hade fallit i övrigt och sitter nu med ”Svarte Petter”. Det utdragna förhandlingsspelet från EU:s sida under första halvåret 2015 ledde till flykt från grekiska banker på 40 miljarder euro sedan december / SvD 8/8 -15/, vilket kunde ha undvikits om Grekland hade haft självbestämmanderätt Kapitalkontroller har inte heller kunnat undvikas.

IMF har inte kunnat delta i det tredje ”stödpaketet” beroende på att med det kan inte Greklands skuldbörda lättas så att landet kan vända sig till kapitalmarknaden för finansiering. Som analytikern i Svenska Dagbladet Per Lindvall påpekat dessförinnan har IMF och dess högste chef och förre franska finansministern Christine Lagarde liksom EU:s och euroländernas ledande institutioner, EU-kommissionen och ECB med sin ensidiga positionering på kreditgivarsidan förlorat än mer av sitt folkliga förtroende. IMF har medverkat fram till det tredje ”stödpaketet” på så sätt att IMF inte följt sina egna regler om att ”Huvudprincipen för IMF är att ett lands kreditsituation ska vara på en nivå som gör att IMF inte tar några påtagliga risker när de går in med sina lån, som huvudsakligen är att betrakta som ett likviditetsstöd.” SvD 7/7 -15

Att skuldlättnader behövs för Grekland, men saknas i det tredje ”stödpaketet”, påpekar inte bara IMF (SvD 4/8 -15) utan också bl a det brittiska statliga konjunkturinstitutet NIESR (SvD 6/8 -15) och The Economists Intelligence Unit, enligt vilken ”stödpaketet /är/ dömt att misslyckas”. (SvD 17/7 -15

Före det nya ”stödpaketet” och kapitalkontrollerna var Greklands BNP under första kvartalet 2015 oförändrat jämfört med föregående kvartal och steg med 0,8 procent under andra kvartalet och med 1,5 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år enligt preliminär statistik uppger Bloomberg News. SvD 14/8 -15 Det grekiska parlamentets budgetkontor spår att den dämpade konsumtionen leder till ”att BNP krymper i år mellan 2 och 4 procent (vilket är samma EU-kommissionens beräkning den 10 juli). Ett underskott på 1 procent i det primära budgetsaldot /före räntebetalningar/ väntas för året.

Rapporten spådde vidare att de kommande två , tre åren kommer att bli 'svåra för politiken, samhället och ekonomin.' ” SvD 31/7 -15

Den otillräckliga efterfrågan som de intensifierade åtstramningarna förvärrar är det stora problemet tillsammans med de inlåsnings effekter som valutaunionen EMU och euron skapar. ”Färska siffror från OECD visar att grekernas disponibla inkomst har sjunkit med 27,5 procent sedan 2007.” DN 17/9 -15

Stefan de Vylder har på Brännpunkt den 10 juli 2015 i Svenska Dagbladet analyserat situationen under riken ”Mer svältpolitik sänker Grekland” : ”Att i dag , mitt i en djup lågkonjunktur, tvinga Grekland till ytterligare nedskärningar kan bara förvärra katastrofen. Efter sex års åtstramningar och ett fall i BNP på 25 procent har den grekiska statsskulden som andel av BNP nästan fördubblats.

Minskad arbetslöshet kräver att det finns tillräcklig efterfrågan på varor och tjänster och därmed på arbetskraft. Att stora delar av Europa drabbats av massarbetslöshet beror inte på att medborgarna har blivit latare utan på att det saknas jobb.”

Och Stefan de Vylder pekade på de inlåsnings effekter för konkurrenskraften som valutaunionen EMU och euron medfört för eurozonens krisländer, ”som tappade i konkurrenskraft sedan de gått

med i EMU. Eurokrisen är i första hand en kris som bottnar i de enorma skillnader i internationell konkurrenskraft som uppstått i EMU. Det är inte lätt att vara inlåst i en valutaunion med Tyskland, som år efter år redovisar de största handelsöverskotten i världen.”

Det är den viktigaste lärdomen av den förlorade självbestämmanderätten och demokratin. Och det är inte gratis för medborgarna i euroländerna, vare sig finansiellt eller socialt. Det är de svagaste grupperna och ungdomarna med en arbetslöshet på över 50 procent som har drabbats värst i Grekland.

Kaj Lidén